

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVIŠTĚ
V TELČI

TISKOVÁ ZPRÁVA

Národní památkový ústav v Telči nominuje na cenu Patrimonium pro futuro dvě mimořádné realizace z Kraje Vysočina

V Telči 18. června 2026

Územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu v Telči nominovalo do letošního ročníku ceny Patrimonium pro futuro dvě mimořádné realizace z Kraje Vysočina. Ocenění, které Národní památkový ústav uděluje za příkladné počiny v péči o kulturní dědictví, by letos mohly získat obnova Dolního hřbitova ve Žďáru nad Sázavou a restaurování soch sv. Petra a Pavla v kostele Narození sv. Jana Křtitele v Přibyslavi. Obě nominace spojuje mimořádná odborná úroveň, vysoká míra respektu k autenticitě historických památek a také příkladná spolupráce vlastníků, restaurátorů, zhotovitelů i památkové péče.

Dolní hřbitov ve Žďáru nad Sázavou: citlivá obnova výjimečného Santiniho areálu

Výjimečný barokní areál Dolního hřbitova ve Žďáru nad Sázavou prošel v letech 2022–2025 citlivou a odborně náročnou obnovou. Ta se zaměřila zejména na rekonstrukci historických krovů kaplí a návrat k původním konstrukčním principům a materiálům.

Dolní hřbitov ve Žďáru nad Sázavou byl založen roku 1709 z podnětu opata Václava Vejmluvy. Tento mimořádně cenný, dispozičně i architektonicky unikátní funebrální celek je dílem barokního stavitele Jana Blažeje Santiniho-Aichela. Původně tři kaple byly v roce 1755 rozšířeny o čtvrtou západní kapli, součástí areálu se přibližně kolem roku 1730 stala také socha Anděla Posledního soudu. Dnes je zde umístěno rovněž osm originálů soch z nedalekého barokního mostu.

Hlavní část obnovy se soustředila na opravu historických krovů jednotlivých kaplí. Ty byly poškozeny v různé míře, a to vlivem zatékání, dřevokazných škůdců i nevhodných zásahů z minulosti. Na některých místech chyběly důležité statické prvky. Obnova byla mimořádně náročná nejen technicky, ale i z hlediska rozhodování o rozsahu zásahů a hledání nejvhodnějších konzervačních a restaurátorských postupů. Důležitá je i skutečnost, že při opravách byly upřednostněny tradiční tesařské postupy a respektována konstrukční logika stavby. Zachovány byly původní kolíkové spoje, tesané konstrukce i historicky odpovídající

materiály. Obnova tak nebyla vedena jen snahou odstranit havarijní stav, ale také obnovit a rehabilitovat cenné konstrukční a architektonické kvality památky. Mimořádně cenná byla také rehabilitace východní kaple, kde došlo při starší opravě k odlišnému pojetí tvaru krovu. Na základě dobových fotografií a průzkumů se podařilo navrátit původní tvar střechy, typický pro celý areál.

Práce probíhaly postupně v letech 2022 až 2025. Součástí obnovy byla oprava tesařských konstrukcí, výměna šindelové krytiny na střeších i na koruně zdiva a opravy fasád přilehlých zdí. Celý proces byl přitom velmi složitý i z hlediska administrativního a památkového dohledu, neboť po odkrytí konstrukcí se opakovaně objevovaly nové skutečnosti, které bylo nutné odborně řešit.

Územní odborné pracoviště NPÚ v Telči oceňuje příkladnou spolupráci vlastníka objektu se zhotoviteli, orgány památkové péče a donátory. Na financování se vedle římskokatolické církve podílelo Ministerstvo kultury ČR prostřednictvím Havarijního programu, Kraj Vysočina v rámci programu Fond Vysočiny/Památky a město Žďár nad Sázavou. Významnou roli sehráli také farníci a podporovatelé farnosti z Anglie. Výsledkem je obnova, která bezezbytku naplnila základní cíl památkové péče – zabránit dalšímu chátrání a současně zachovat či rehabilitovat všechny podstatné hodnoty památky.

Na cenu NPÚ v kategorii Obnova památky je navržena Římskokatolická farnost Žďár nad Sázavou – II, zastoupená farářem o. Markem Husákem.

Přibyslav: mimořádně kvalitní restaurování soch sv. Petra a Pavla i vstřícný přístup vlastníka

Restaurování soch sv. Petra a Pavla v přibyslavském chrámu Narození sv. Jana Křtitele navrátilo dílům jejich původní barokní podobu a odhalilo cenné detaily polychromie, včetně dekoru připomínajícího jemnou krajku. Odborně podložený přístup restaurátorů a vstřícná spolupráce vlastníka umožnily citlivou obnovu, která posílila historickou autentičnost i výtvarnou kvalitu celého oltáře.

Pozdně barokní chrám Narození sv. Jana Křtitele v Přibyslavi byl vystavěn v letech 1750–1753 na půdorysu latinského kříže na místě starší, opevněné středověké svatyně. Sochy sv. Petra a Pavla jsou součástí hlavního oltáře a jeho bohatě zdobené barokní architektury. Jde o nadživotní polychromované barokní plastiky s rozevlátými draperiemi, doplněné andílky nesoucími atributy obou světců.

Před restaurováním byl oltář v havarijním stavu. Jednotlivé části byly napadeny dřevokazným hmyzem, poškozeny rozpadem lepidel, rozesycháním dřeva, korozí kovových spojovacích prvků i neodbornými opravami. Někde chyběly části výzdoby, na mnoha místech se odlupovala polychromie a zlacení. Podoba soch byla navíc v minulosti opakovaně upravována množstvím plošných přemaléb, které zakrývaly technické nedostatky nebo se přizpůsobovaly dobovým trendům a technickým možnostem.

Územní odborné pracoviště NPÚ v Telči oceňuje především kvalitně a poctivě provedené restaurátorské práce restaurátora Jana Macha a akad. mal. Hany Vítové, které se vyznačují citlivým přístupem k autentičnosti hodnotného originálu. Výsledná podoba soch vychází ze stratigrafických průzkumů a respektuje původní úpravu draperií, celkové pojetí oltáře i zařízení kostela. Sochy po restaurování získaly zpět svůj původní výraz i význam v rámci celku sakrálního prostoru.

Cenným zjištěním byl také objev stop po zlatých výšivkách na oděvu obou světců, které bylo možné podle dochovaných fragmentů odborně obnovit. Restaurování tak nepřineslo jen technické zajištění soch, ale také nové poznatky o jejich původní umělecké podobě.

Samotné restaurování soch bylo rozděleno do dvou etap v letech 2024 a 2025. Sochy byly sejmuty, základně zajištěny a převezeny do ateliéru. Před zahájením restaurátorských prací byla provedena likvidace dřevokazného hmyzu ozářením gama paprsky a následně preventivní ošetření insekticidními a fungicidními prostředky. Restaurování soch představovalo završení dlouholetých prací na celém hlavním oltáři, na němž se v průběhu let podílela řada specialistů z různých oborů.

Velmi důležitá byla i role vlastníka. Římskokatolická farnost Přibyslav je nominována za svůj vstřícný a odpovědný přístup k technické záchraně a prezentaci tohoto cenného uměleckého díla. Právě otevřenost vlastníka vůči odbornému vedení obnovy, jeho dlouhodobý zájem o stav památky a aktivní přístup k jejímu uchování byly zásadní pro úspěšné dokončení celého projektu.

Práce na oltáři a sochách byly financovány z Programu restaurování movitých kulturních památek Ministerstva kultury.

Na cenu NPÚ v kategorii Restaurování jsou navrženi restaurátoři Jan Mach a akad. mal. Hana Vítová a Římskokatolická farnost Přibyslav zastoupená děkanem P. Mgr. Pavlem Sandtnerem.

Polychromie znamená vícebarevnost – tedy použití více barev na jednom objektu nebo díle.

Draperie označuje řasení, splývání a uspořádání látky – tedy to, jak se tkanina přirozeně nebo uměle skládá do záhybů.

Stratigrafický průzkum je specializovaná metoda, používaná především u **uměleckých děl a historických povrchů** (malby, nástěnné malby, sochy, polychromie, omítky, obrazy apod.).

Jeho cílem je **odhalit jednotlivé vrstvy materiálu a zásahů**, které se na díle postupně nahromadily.

„Obě nominace z Kraje Vysočina dokládají, že kvalitní památková péče vzniká tam, kde se propojuje odbornost, respekt k autenticitě, trpělivost a spolupráce všech zúčastněných. Ať už jde o náročnou obnovu výjimečného Santiniho areálu ve Žďáru nad Sázavou, nebo o citlivě a odborně vedené restaurování barokních soch v Přibyslavi. V obou případech se podařilo dosáhnout výsledku, který má mimořádný význam nejen pro region, ale i pro širší veřejnost“, konstatuje ředitel územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu v Telči Libor Karásek.

Územní odborné pracoviště NPÚ v Telči proto považuje oba počiny za plně oprávněné kandidáty Na Cenu NPÚ **Patrimonium pro futuro**.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Telči, je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je naplňovat v Kraji Vysočina posláním odborné instituce památkové péče dané zákonem o státní památkové péči, např. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Pracoviště v Telči také zpracovává návrhy na prohlášení věcí či objektů za kulturní památky a podílí se následně na jejich evidenci. Spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií a dalších odborných podkladů ke kulturním památkám, vede veřejně přístupnou knihovnu, organizuje cyklus přednášek Rodinné stříbro – Památky kolem nás a provádí archeologické průzkumy. Další informace najdete na www.npu.cz/uop-telc.

Kontakt: Ilona Ampapová, prezentace a práce s veřejností, NPÚ ÚOP v Telči, 724 663 511, e-mail: ampapova.ilona@npu.cz

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Telči | Hradecká 6, 588 56 Telč
T +420 567 213 116 | E epodatelna@npu.cz | DS 2cy8h6t | IČ 75032333 | DIČ CZ75032333